

Η κατασκήνωση της σχολής Μελκονιάν

στον άγιο Νικόλαο της Στέγης

Αντώνιου Χαραλάμπους

Θεολόγου

Μια άγνωστη πτυχή από την ιστορία της κατασκήνωσης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου «Άγιος Νικόλαος της Στέγης» αποτελεί η διοργάνωση κατασκήνωσης από τους Αρμενίους στον χώρο της Μονής¹. Συγκεκριμένα, μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, μεταξύ των ετών 1946 -1950, η σχολή Μελκονιάν ενοικίασε από την Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου τον χώρο της Μονής για τη λειτουργία κατασκήνωσης για παιδιά που φοιτούσαν στη σχολή. Η κατασκήνωση αυτή των Αρμενίων αποτέλεσε τον προάγγελο για τη λειτουργία της κατασκήνωσης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής στον ίδιο χώρο λίγα χρόνια αργότερα.

Πριν δούμε τα σχετικά με την κατασκήνωση, είναι σημαντικό να αναφέρουμε λίγα στοιχεία για τη σχολή Μελκονιάν, η οποία άφησε το στίγμα της στην παιδεία και στην κοινωνία της Κύπρου. Η σχολή Μελκονιάν ήταν εκπαιδευτικό αρμενικό ίδρυμα, ένα από τα σημαντικότερα εκπαιδευτικά κέντρα των Αρμενίων της διασποράς και ιδρύθηκε το 1926 από τους Αρμένιους αδελφούς

¹ Για την παρουσία της Σχολής Μελκονιάν στον άγιο Νικόλαο της Στέγης διασώζεται υλικό στο αρχείο του Κτηματικού Γραφείου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου (φάκελος «Κατασκηνώσεις-Διάφορα, Α', 124»). Διασώζονται έξι επιστολές (πέντε δακτυλογραφημένες και μία χειρόγραφη), που ανταλλάγηκαν μεταξύ της Θρονικής Επιτροπής της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου και της Εφορείας του Αρμενικού Ινστιτούτου Μελκονιάν για την ενοικίαση του χώρου από τη σχολή Μελκονιάν, μία επιστολή του Προέδρου της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών Κωνσταντίνου Σπυριδάκη προς τον Χωρεπίσκοπο Σαλαμίνας Γεννάδιο, δύο άλλα σημειώματα (ένα του ιερέα παπα Νεόφυτου Ιωάννου και ένα από την Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών), καθώς και μία φωτογραφία και ένα σκίτσο του χώρου της Μονής κατά τη λειτουργία της κατασκήνωσης.

Καραμπέτ και Κρικόρ Μελκονιάν για να περιθάψει ορφανά από τις ερήμους της Συρίας και της Μεσοποταμίας μετά τη γενοκτονία των Αρμενίων από τους Τούρκους. Η Κύπρος επιλέγηκε ως ο καταλληλότερος τόπος για την ίδρυση της σχολής λόγω του ότι η βρετανική κυριαρχία και η φιλική στάση των Κυπρίων υπόσχονταν ασφάλεια για το νέο σχολείο. Με την πάροδο των χρόνων το Δημοτικό Σχολείο και ορφανοτροφείο έγινε ένα από τα πιο γνωστά εκπαιδευτήρια της Μεσογείου. Η σχολή ήταν γνωστή για την άρτια εκπαίδευση που προσέφερε, την πλούσια βιβλιοθήκη και τη διάκριση της στις τέχνες και τις επιστήμες. Ιδιαίτερα γνωστή για τις αθλητικές της δραστηριότητες, διέθετε ομάδα ποδοσφαίρου, μπάσκετ, τένις και βόλεϊ, η οποία τη δεκαετία του '50 - κατά τα λεγόμενα της εποχής- ήταν η πιο δυνατή του νησιού. Η Αρμενική Βιβλιοθήκη της σχολής, που ιδρύθηκε το 1927, διέθετε περίπου 30.000 τόμους βιβλίων, αρμενικές εφημερίδες και ανεκτίμητα χειρόγραφα του 19ου και 20ού αιώνα. Ακόμη διέθετε, πλήρως εξοπλισμένα εργαστήρια και εγκαταστάσεις όπως ηλεκτροπαραγωγικό σταθμό, τυπογραφείο, φάρμα και νοσοκομείο. Η σχολή Μελκονιάν ανέστειλε τη λειτουργία της το 2004².

Μέσα στα πλαίσια της λειτουργίας της σχολής Μελκονιάν, οργανώθηκε η κατασκήνωση στον άγιο Νικόλαο της Στέγης με την ενοικίαση του χώρου από την Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου. Η ενοικίαση του χώρου της Μονής ξεκίνησε το καλοκαίρι του 1946 και ανανεωνόταν κάθε χρόνο, με τη σύμφωνη γνώμη και του ενοικιαστή κ. Ευρυπίδη. Το ποσό της ενοικίασης ήταν 21 λίρες. Στον χώρο της Μονής φιλοξενήθηκαν περίπου 100 -120 παιδιά ηλικίας 15-19 χρονών, τα οποία διέμεναν σε σκηνές που στήθηκαν γύρω από τον ναό. Ο τρόπος διαμόρφωσης των σκηνών φαίνεται ξεκάθαρα από μια φωτογραφία που διασώθηκε και δείχνει τις

² Τα στοιχεία που αναφέρονται για τη Σχολή Μελκονιάν προέρχονται από τη Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, τόμος 10, σ. 9 και τους ιστοχώρους Πολυγνώση και Κυπριακός Χρονογράφος.

σκηνές να έχουν στηθεί βόρεια και δυτικά του ναού. Η φωτογραφία αυτή είναι πολύ χαρακτηριστική, γιατί δείχνει τη διαμόρφωση του χώρου πριν το 1956, χρονιά που ολοκληρώθηκαν τα έργα αποκατάστασης του ναού και προστέθηκαν σκαλιά στο δυτικό μέρος του.

Ένα μικρό πρόβλημα που δημιουργήθηκε κατά τις τρεις πρώτες χρονιές διαφαίνεται μέσα από ένα σημείωμα της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών. Συγκεκριμένα, τα μαγειρεία της κατασκήνωσης είχαν τοποθετηθεί πλησίον του ναού και τα ακάθαρτα νερά τους αφήνονταν να τρέχουν στα θεμέλιά του, με κίνδυνο να καταρρεύσει³. Γι' αυτό, ο πρόεδρος της Εταιρείας Κωνσταντίνος Σπυριδάκης σε επιστολή του προς τον Χωρεπίσκοπο Σαλαμίνο Γεννάδιο τον παρακαλεί να δοθούν οι αναγκαίες οδηγίες αναφορικά με την εκκλησία. Αυτό έγινε με επιστολή (4.5.1949) προς τον διευθυντή του Ινστιτούτου Μελκονιάν Δ. Βοσκιάν, όπου σημειώνεται ως όρος ότι το μαγειρείο και το πλυσταριό, καθώς και οι τουαλέτες, πρέπει να είναι όσον το δυνατόν πιο μακριά από την Εκκλησία.

Όσον αφορά τον χώρο διοργάνωσης της κατασκήνωσης, αξίζει να σημειώσουμε ότι η Θρονική Επιτροπή της Ιεράς Αρχιεπισκοπής, σε επιστολή της (5.6.1946) είχε προτείνει κι ένα χωράφι που ανήκε στην Αρχιεπισκοπή στην κοντινή τοποθεσία Πεζουνόγκρεμμος, νοτιότερα της μονής, το οποίο δεν ήταν ενοικιασμένο και ήταν τελείως γυμνό και άρα κατάλληλο για κατασκήνωση. Η Σχολή Μελκονιάν όμως, προτίμησε τον χώρο γύρω από το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου της Στέγης. Το χωράφι αυτό στον Πεζουνόγκρεμμο αξιοποίησε το 1950 η Ιερά Αρχιεπισκοπή για τη διοργάνωση κατασκήνωσης για τα παιδιά των κατηχητικών της, υπό την ευθύνη του αρχιμανδρίτη Πάμφιλου Παπαγιάννη και

³ Βλ. Σημείωμα Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών, 27 Απριλίου 1949 στον φάκελο «Κατασκηνώσεις-Διάφορα, Α', 124» του Κτηματικού Γραφείου της Ι.Α.Κ.

του διευθυντή της Ιερατικής Σχολής αρχιμ. Διονύσιου Χαραλάμπους, με τη συμμετοχή 30 παιδιών.

Η ενοικίαση του χώρου της Μονής από τη σχολή Μελκονιάν τερματίστηκε σίγουρα πριν το 1953. Τη χρονιά αυτή η Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου λειτούργησε για πρώτη φορά κατασκήνωση στον χώρο του μοναστηριού του Αγίου Νικολάου της Στέγης. Σταδιακά κτίστηκαν οι κατάλληλες εγκαταστάσεις για τη φιλοξενία παιδιών και η κατασκήνωση της Αρχιεπισκοπής «Άγιος Νικόλαος της Στέγης» συνεχίζει τη λειτουργία της μέχρι σήμερα.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι η συνεργασία της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου με την αρμενική κοινότητα συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια με άλλους τρόπους. Κατά την πρώτη δεκαετία της ανεξαρτησίας της Κύπρου οργανώνονταν εκδρομές των κατηχητικών της ΟΧΕΝ Λευκωσίας στην Αρμενική Μονή Αγίου Μακαρίου στη Χαλεύκα (Αρμενομονάστηρο)⁴. Ακόμη, το 1966 η Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου διοργάνωσε σεμινάριο στελεχών στο Αρμενομονάστηρο⁵, με πρωτοβουλία του τότε μητροπολίτη Τριμυθούντος (μετέπειτα Νικαίας) Γεωργίου Παυλίδη, αφού ο

κατασκηνωτικός χώρος του Αγίου Νικολάου της Στέγης είχε μεταβληθεί σε στρατόπεδο για τη φιλοξενία ενός τάγματος της Ελληνικής Μεραρχίας. Για τον ίδιο λόγο, το 1967 φιλοξενήθηκε στο Αρμενομονάστηρο κατασκήνωση κοριτσιών, την οποία

⁴ Στο περιοδικό *Απόστολος Βαρνάβας* καταγράφονται εκδρομές της ΟΧΕΝ στο Αρμενομονάστηρο, όπως για παράδειγμα στις 18 Ιουνίου 1961, με τη συμμετοχή 1400 κοριτσιών των κατηχητικών της ΟΧΕΝ Αμμοχώστου και Κυθραίας, κατά την οποία παρευρέθηκε ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ΄ με τη συνοδεία του Χωρεπισκόπου Τριμυθούντος Γεωργίου Παυλίδη, καθώς και στις 30 Ιουνίου 1963, με τη συμμετοχή των αγοριών των ΘΟΙ και ΟΧΕΝ της αρχιεπισκοπικής περιφέρειας, κατά την οποία λειτούργησε και κήρυξε ο Χωρ. Τριμυθούντος Γεώργιος. Βλ. *Απόστολος Βαρνάβας*, Μάϊος-Ιούνιος 1961, σ. 185 και Μάϊος-Ιούνιος 1963, σ. 175.

⁵ Βλ. τον αφιερωματικό τόμο στον Μητροπολίτη Νικαίας Γεώργιο Παυλίδη *Ο από Τριμυθούντος Νικαίας Γεώργιος. Αφιέρωμα τιμής και μνήμης*, Λευκωσία 1993, σ.128-137.

διοργάνωσαν η ΟΧΕΝ Λευκωσίας μαζί με την ενορία της Παναγίας Παλουριώτισσας⁶.

Κλείνοντας, η κατασκήνωση της σχολής Μελκονιάν στον άγιο Νικόλαο της Στέγης αποτελεί μία ψηφίδα στην πλούσια και πολυκύμαντη ιστορία του μοναστηριού και συνάμα την αρχή για τη λειτουργία κατασκήνωσης στον πανέμορφο αυτό χώρο, δίπλα από τον ιστορικό ναό του Αγίου Νικολάου της Στέγης.

Η ομάδα βόλεϋ της Αναγέννησης Δερύνειας στον άγιο Νικόλαο της Στέγης για αγώνα με τη Σχολή Μελκονιάν (αρχείο Αναγέννησης Δερύνειας).

⁶ Για την κατασκήνωση στο Αρμενομονάστηρο διασώζονται φωτογραφίες από το προσωπικό αρχείο της Παναγιώτας Συκοπετρίτου (Χριστοφόρου).